

ПСИХОЛОГІЯ: ПРАКТИЧНІ ТА ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

УДК 159.923.3

АНТІПОВ О.
м. Запоріжжя

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ФАХІВЦІВ

Професійне становлення фахівця в сучасній психологічній науці досліджується різними вченими. В країнах Європи і США виникли психологічні теорії професійного розвитку фахівців. Їх засновниками є С. Фельдман, Т. Ференс, Дж. Стоунер, Е. Уоррен та ін. В Україні дані питання та питання ефективності управління розглядаються в працях С.Д. Максименка, Л.М. Карамушки, Г.О. Бала, Н.Є Завадської та інших авторів.

У ході сучасних українських досліджень було визначено, що процес професійного становлення особистості охоплює великий проміжок часу – від формування інтересів у ранньому дитинстві до зацікавленості певною професією в шкільні роки і остаточного вибору своєї професії та визначення своїх подальших дій щодо професійного розвитку і професійного становлення. Професійний розвиток – це розвиток як позитивних рис і професійно важливих якостей фахівця, що дозволяють ефективно виконувати певну діяльність, так і виникнення негативних тенденцій, які зумовлюють професійну деформацію особистості. Слід зазначити, що професійне становлення супроводжується професійними кризами, які відповідають певним віковим періодам. Під кризою розуміються труднощі професіоналізації особистості, суперечливість професійного життя і кар’єри. Кризи професійного становлення – нетривалі за часом періоди (до одного року) кардинальної перебудови особистості, зміна вектору її професійного розвитку, зміна напрямків кар’єри. Ці кризи, як правило, проходять без чітко виражених змін у професійній поведінці. Перебудова змістовних структур професійної свідомості, переорієнтація на нові цілі, корекція індивідуально-професійної позиції зумовлюють зміну засобів виконання діяльності, призводять до зміни взаємин з оточуючими, а в окремих випадках – до зміни професії.

Сучасний професіонал, в результаті власного розвитку, усвідомлює що першочергове значення в його прагненні до професійного самовдосконалення займає формування мотиваційної сфери і визначення провідних мотивів праці. Також слід наголосити, що вивчення професійного становлення неможливо без

вивчення мотиваційної сфери професійної діяльності особистості.

Особлива увага в процесі професійного становлення фахівця займає поняття професійної кризи. Професійна криза може ініціюватися змінами життєдіяльності (зміна місця проживання; перерва в роботі, пов’язана з доглядом за малолітніми дітьми; “службовий роман” тощо). Кризові явища нерідко супроводжуються нечітким усвідомленням недостатнього рівня своєї компетентності і професійної безпорадності. Іноді бувають кризові явища за умов вищого рівня професійної компетентності, ніж потрібно для виконання нормативної роботи. Як наслідок, виникає стан професійної апатії й пасивності, що призводить до більш гострого кризового явища – синдрому професійного вигорання.

Кризові явища супроводжуються нечітким усвідомленням недостатнього рівня компетентності та професійною безпорадністю. Іноді спостерігаються кризові явища при рівні професійної компетентності більш високому, ніж потрібно для виконання нормативної роботи. Як наслідок, виникає стан професійної апатії та пасивності. Однак, джерелом і рушійною силою розвитку процесу професійного становлення особистості на різних стадіях є протиріччя.

Таким чином, кожній стадії професійного становлення особистості притаманні специфічні протиріччя, що визначають характерні для неї особливості динаміки професійного становлення, а також психологічні механізми зміни етапів. Йдеться про протиріччя між “Я – професіонал” та реальною професійною діяльністю. Це може викликати таке явище як внутрішньоособистісний конфлікт.

УДК: 331.108.38

БЕЛАН А.
Наук. керівник: Ігнатенко О.В., к.психол.н.
м. Київ

ПРОФЕСІОНАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ПЕРСОНАЛА

В умовах функціонування ринку труда зростає роль адаптації. При цьому необхідно вивчати досвід зарубіжних фірм, які надають підвищене увагу адаптації молодих працівників. Данна категорія персоналу потребує в особливій заботі со сторони адміністрації організацій.